

СОЦИАЛНИТЕ ЦЕЛИ НА РАЗВИТИЕТО КАТО КЛЮЧОВ НАЦИОНАЛЕН ПРИОРИТЕТ (ОПИТ ЗА СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ)

Развитието на страната ни в новата глобална икономическа, социална и комуникационна система, отговорностите и задълженията към международните партньори и преди всичко на тези от Европейската общност, особено през последната година от пълноправното членство на България в Общността, налагат задълбочено преосмисляне на възникващите проблеми, поставящи на изпитание международния имидж на страната, а гражданските структури настояват за „рестарт“ на системата на държавно управление, така че да са ясни отговорностите и защитени правата на гражданите на базата на нов обществен договор като нова социална стратегия за обединяващи морално-етични принципи, норми и ценности в обществото.

Пропуските в координацията и комуникацията между институциите водят до размиване на системите за сигурност, включително и на тези социални системи, които са в основата на социалната сигурност. Разнопосочни са компетенциите и отговорностите, стига се до нерационално използване на човешки потенциал и финансов ресурс без осезаем резултат и конкретни ползи за отделния човек. Често и системите за контрол не взаимодействат ефективно и допълнително водят до разпиляване на ресурси и управленчески действия.

1. Анализ на теоретичните концепции: социалната сигурност като национален приоритет

Необходимостта от нова стратегия за националната сигурност и в частност на социалната сигурност, налага радикална преоценка на зоните на несигурност и радикални мерки за тяхното минимизиране.

Станалите известни на широката общественост проблеми със социалния статус и заплащане на служителите на Министерството на вътрешните работи, крайно незадоволителните условия за бит и професионална квалификация, осигуреност на семействата им и пр. са само малка част от конкретните факти в посока към „ямите“ на несигурност, за съжаление поддържани десетки години наред. Освен анализа на множеството конкретни факти от преоценка се нуждае и централизираната система за вътрешна безопасност и противодействие на престъпността, проблем, който вече касае не само страната, но и европейските ни партньори. По такъв начин стратегията за социална сигурност придобива значение и за стабилност на международната сигурност за поддържането на която България има конкретен принос и поети евроатлантически отговорности.

Националната сигурност като доктрина винаги е отразявала различните аспекти на проблема: икономически, социални, политически, военни, информационни и пр. Настоящият век в развитието на човешката цивилизация се характеризира с паралелното значение на икономическите и на социалните ползи. За първи път икономическата сигурност се поставя на равнището на социалните отговорности на социалната сигурност за страната като цяло и за нейните граждани. Съвременните стратегии за национална сигурност отхвърлят принципа на изолация. Нещо повече социалната сигурност като теоретична концепция и конкретни европейски практики се основава на приобщаването, на признаването на основни социални права, независимо от страната на произход. Европейският модел за социална сигурност се доразвива върху принципа за акумулиране на права, независимо в коя страна на общността те са придобити като основен принцип и механизми за обвързаност на социално и здравноосигурителните системи в различните страни. Тук не може да става дума за географска и политическа изолация, налагана в стратегиите на национална сигурност от периода на студената война.

Историческият опит нагледно показва еволюцията в развитието на стратегиите за национална сигурност и нейните икономически и социални аспекти като иманентно съдържание на националните стратегически приоритети. Например новото стратегическо мислене в тази посока се поставя още през 1947 г., когато в САЩ се приема Законът за националната сигурност. В изпълнение на този закон се формират и основните системи за национална сигурност – Пентагона, Централното разузнавателно управление и Националният съвет по сигурността. Паралелно с приемането на Закона за национална сигурност започва и реализацията на плана Маршал за икономическо възстановяване и гарантиране на социалната сигурност на гражданите.

Друга особеност на стратегията за социална сигурност, е че тя разчита за ограничаване на зоните на несигурност основно на територията на страната. Даже и в случаите на световна финансова криза, на която сме свидетели сега, отговорност на държавното управление е да гарантира сигурността в страната. Отново САЩ дава редица примери на държавна подкрепа на частни финансови институции, частни производствени компании и подкрепа на гражданите чрез въвеждане с национални регулаторни режими, например на гражданската несигурност от невъзможност за изплащане на ипотeki и други заеми от банкови институции.

Необходимостта на социална сигурност за гражданите се проявява и във взаимоотношенията по релацията „личност, общество и държавно управление“, в които доброволно в името на националната сигурност се ограничават граждански права, което се поддържа от цялото общество като осъзната необходимост и интерес. Например сформирването на доброволни групи за опазване на обществения ред, гражданските сдружения за опазване на околната среда, срещу престъпността и корупцията, призивите и обществения натиск за активност на правораздавателната система, обществени прояви в подкрепа на енергийна сигурност в страната са признаци на обществената значимост на ограничаване на зоните на несигурност

Социалните цели на развитието като ключов национален приоритет

в живота на отделния човек и на различните съсловни или местни общности. Обществените инициативи и организирани прояви имат кумулативни искания за сигурност.

Наред с понятието „социална сигурност“, в обществената практика най-често се използва понятието „социална защита“.

В научната литература и в емпиричните анализи това понятие се използва предимно в смисъла на набор от защитни мерки към отделни лица, групи или общности, обхванати или заплашени от един или друг социален риск, какъвто, например, е безработицата. Използва се също и по повод на мерките, предприемани и гарантирани от държавата в споменатите насоки.

Допълнителен смислов и практически отънък се внася в обема и съдържанието на понятието „социална защита“, когато в него се включват различен вид „социални самозащитни действия“ на лицата, изпаднали или свързани с определен социален риск.

Това важи и за много от другите работни понятия и изрази в обществената практика, засягаща пряко или косвено социалната сигурност. Прибавянето им разширява само обхвата на понятието. Обаче се запазва значението му като „съвкупност от институционално установени и прилагани принципи, цели, задачи, дейности, форми, средства, методи и резултати“¹. Вече години наред именно тази теза определя модела за социална защита, според който тя се обвързва с остатъчните принцип при финансиране на социалните дейности, частичния характер и конюнктурно провежданата социална политика. Наложено административно, това схващане за социална защита се свързва и с условието доколко ефективно и в полза на отделния гражданин социалните институции осъществяват пълномощията си, вменени им от съответните законодателни норми. Не случайно според проведения наскоро мониторинг за хода на социалната реформа в България, основната критика беше отправяна към работата на институциите именно в този аспект на социалната защита.

В действителност понятието „социална защита“ научно коректно се използва само тогава, когато става дума за обществено организирани действия със социално-защитен характер. Понятието се обосновава с обхвата и структурата на обективни социални потребности и свързаните с тях материални и духовни интереси на хората, които следва да бъдат обществено защитавани.

Това обаче се отнася само за онази част от този вид потребности, които са признати за обществено значими и обществото смята, че е разумно, оправдано, справедливо и възможно да въвежда определен ред, правила и процедури за социалната защита на изпадналите в подобни състояния хора. Има се предвид предоставянето на социална защита под формата на различни видове парични помощи, безплатни или частично заплащани материални блага, социални услуги, медицинска помощ и осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд.

¹ Цанов, В. и кол. Социална защита на населението.

Съществуват много други обществено значими и признати социални потребности, които обществото защитава и задоволява чрез различни мерки, при установен ред и процедури. Такива са например потребностите на хората от трудова заетост, опазване и подобряване на природната и околната жизнена среда, поддържане на вътрешния ред в страната, защита на здравето и личната собственост на гражданите, възстановяването на щетите от професионални заболявания и опасни за здравето условия на труд и др.

В икономическата литература понятието „социална защита“ се възприема или използва предимно като понятие, обозначаващо „съвкупността както от институционално установени и прилагани принципи, цели, задачи, дейности, форми, средства, методи и резултати, така и от социално самозащитни действия“². И всичко това насочено към „ефективното задоволяване, при наличните икономически условия, на обществено значимите и признати социални (и свързаните с тях материални и духовни) потребности на населението, на отделни групи от него, на домакинствата, семействата и гражданите, които не са в състояние да ги задоволяват със собствени сили и средства“³.

Обаче така определено, понятието „социална защита на населението“ създава не само теоретични, но и практически затруднения. Такава гледна точка може да се приема за вярна, само когато става дума за анализ на конкретни мерки, прилагани за защита и помощ при всеки социален риск поотделно.

Именно поради това по-често се правят изследвания върху проблемите на безработицата или социалното подпомагане в качеството им само на отделни усилия за социална защита.

В изследванията, основани на посоченото схващане за социалната защита, обикновено липсва концептуална свързаност на различните форми за социална защита в един общ модел, чрез който социалната сигурност да се подразбира като система от отделни елементи за индивидуален и колективен социален избор. В тези случаи, частното, отделното, единичното се удовлетворява като нужда и потребност без да се преследва обща стратегия, гарантираща сигурността при настъпването на всеки последващ социален риск и независимо дали той се отнася за отделния човек, или за неговото семейство, или за по-големи групи от хора или общности.

Възприемането на социалната защита като синоним на социалната сигурност следователно е грешка, която в логиката се нарича „отъждествяване на частта със цялото“. Тази съществена разлика придобива важно значение особено в социалнополитическото пространство, където понятието „социална сигурност“ обикновено обслужва стратегията за постигане на ново качество на социалните взаимоотношения между различните субекти в обществото.

² Пак там.

³ Пак там. Колектив от научни работници на Икономическия институт на БАН разработва цитираното изследване, което до момента е единственото със сериозен научен принос и за времето на провеждането му отразява точно ситуацията в страната.

Отъждествяването на двете понятия в това пространство не е само теоретична грешка. То пречи и на адекватното разпределение на работата, свързана с осигуряването на гражданите във всяко едно отношение.

При обсъждане на проблемите, свързани със социалната сигурност, често се използва и понятието „социална работа“. С него най-често се означава конкретна социална практика, чрез която се осъществява някаква точно определена социално-защитна дейност. Именно в полето на социалната работа се проявява многообразието от различни форми за прилагане и използване на нормативно установени практики, съобразени с конкретния трудов, професионален, материален и социален статус на гражданите⁴. Ето защо научно и практически коректно би било това схващане за понятието „социална работа“ само когато тя е насочена към защитата на индивида, имайки се предвид и неговия личностен ресурсен потенциал и ресурсния потенциал на семейството му или на приятелското му обкръжение. Именно в такова социално поле на дейност у нас официално се прие схващането за социалната работа в Закона за социално подпомагане. Във формулираното определение в този закон акцентът е върху определянето на социалната работа като „помощ за самопомощ“. Възприетото разбиране съответства на смисловото съдържание на използваните чуждестранни работни понятия за този вид социално-защитни и подпомагащи дейности⁵.

Понятието „социална политика“ е употребявано още по-често в обществената практика и в общественения живот като цяло. Това понятие може би е най-разпространеното от всички други работни понятия, отразяващи проблемите на социалната сигурност.

И може би с основание, тъй като обвързването на социалната сигурност с политиката не е случайно. Още през времето на Великата френска революция и провъзгласената след нея и спомената вече „Декларацията за правата на човека“ се изказва идеята тъкмо за нова политика в интерес на гражданина. Общоприето

⁴ Вж. Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 11 от 2004 г. за минималните изисквания за осигуряване на безопасността и здравето на работещите при потенциален риск. ДВ, бр 101, 2007 г., с. 33; Вж. Последните изменения и допълнения в Закон за социално подпомагане, ДВ бр. 101, 2007 г., с. 5–7.

⁵ Вж. Например: Ben Gray. *Social Exclusion, Poverty, Health and Social Care in Tower Hamlets: The Perspectives of Families on the Impact of the Family Support Service*, London 2003.; Micha de Winter and Marc Noom. *Someone who Treats you as an Ordinary Human Being ... Homeless Youth Examine the Quality of Professional Care I*; Nigel Smeeton and David Goda *Advice Note: Conducting and Presenting Social Work Research: Some Basic Statistical Considerations*; Michael Sheppard and Kate Ryan *Practitioners as Rule Using Analysts: A Further Development of Process Knowledge in Social Work*. В посочените публикации благосъстоянието, възприето от нас като национален приоритет и една от задачите за национална сигурност, се обвързва с развитието на социалните подсистеми на образованието, здравеопазването, труда и семейството. Всички те по един или друг начин, заедно или поотделно, определят социалната среда и опасностите и заплахите за социалната сигурност в нея. Тази теза критично се осмисля от автора на примера на детската престъпност в България.

е разбирането също така, че социалната политика е най-непосредствено подчинена на тази, провъзгласена в Декларацията цел – интересите на отделния човек и на неговото семейство.

От само себе си се подразбира, че теоретичната концепция за социалната политика следва да дава отговор и за начина, по който би трябвало да се създаде системата от защитни мерки, гарантирани от държавата. Но и поддържането на такава система е само един от минималните стандарти за социална сигурност, които следва да гарантират живота и труда на всеки човек. В този смисъл и в качеството ѝ на минимален стандарт за социална сигурност, тази система може да се разглежда и като отделна, самостоятелна проблемна област.

Стратегическият мениджмънт на социалната сигурност изисква адаптационни процедури за ограничаване на опасностите, заплахите и рисковете, които биха могли да се проявят във всяка една от разглежданите подсистеми. Става дума за такова използване на възможностите на ИК-технологиите, което прави ефективна организационно-управленческата структура на институциите гарантиращи социалната сигурност. Повишаването на ефективността на социалните трансфери, прилагани в европейските страни, директно касае механизма на финансиране. Той обаче е приложим при адекватна организация на взаимодействието между институциите. Показателен е примерът на Белгия, където федералната обществена служба за социална сигурност (Схема 1) е институцията, гарантираща акумулирането на финансов ресурс и разпределението му при възникващи опасности и заплахи за благосъстоянието на гражданите. Включително и по отношение на частния бизнес, като се гарантира социалната сигурност в случай на банкрут на фирмата.

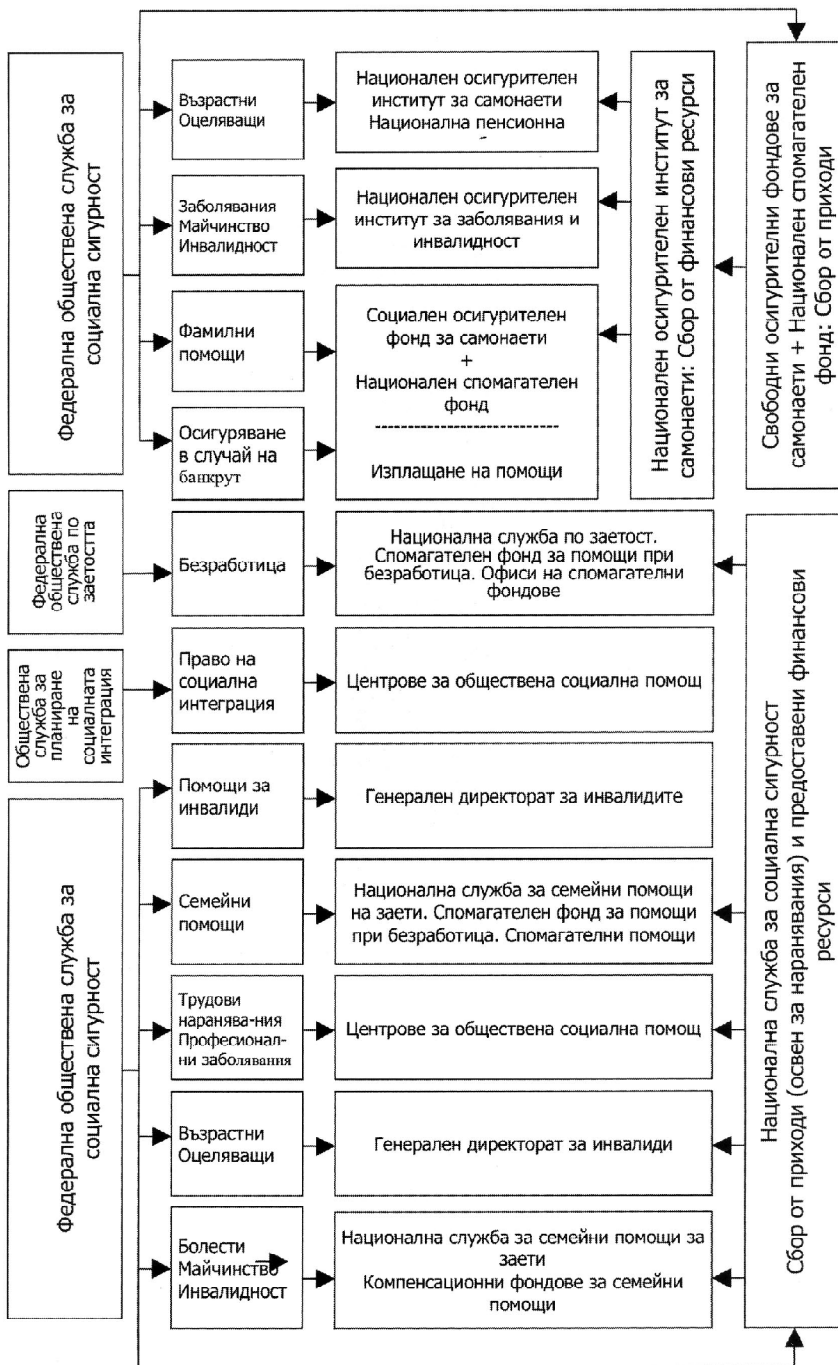
В България този въпрос не е решен. Чрез подходящи софтуерни продукти и ИК-технологии той може да бъде наблюдаван и оценяван като потенциална опасност, на която своевременно да се противодейства.

В този смисъл икономическите и социални ползи от използването на ИК-технологиите за гарантиране на социалната сигурност отново е подценен и неизползван.

Различните аналитични модели за социална сигурност включват различен набор от вектори на критичности във всяка от разглежданите подсистеми:

- обществен ред и сигурност
- труд, заетост и благосъстояние
- образование
- здраве
- сигурност на бизнеса
- ограничаване на нови социални опасности на мрежовото общество, като престъпност при малолетните и непълнолетните
 - трафик на хора – трудова и сексуална експлоатация
 - информационна сигурност и мрежови престъпления, включително от и със малолетни и непълнолетни лица.

Федерална служба за социална сигурност, Белгия.

Секторната държавна политика в това отношение вече е насочена и към неграмотните представители на различни етнически групи, към лицата с увреждания и възрастните хора. Чрез пилотни проекти се развиват успешни социални практики за постигане на структурно информационно равенства във всички региони на страната, независимо от отдалечеността и големината на населеното място – село или град, така че да няма необслужвани райони. Опитът на Япония в това отношение е показателен. В тази страна възрастните хора, живеещи сами в отдалечени места, чрез Интернет осигуряват всичко необходимо за домашния си бит, здраве и развлечение без да се налага да пътуват до близкия градски център, което е доста трудно за тях особено през зимния период. Разбира се, приложени са адекватни финансови механизми местните власти да са заинтересовани от поддържането на сигурно работеща информационно-комуникационна мрежа и инфраструктура в полза на населението и плановете за развитие на регионите. Подобни секторни политики се подкрепят от Международният телекомуникационен съюз (МТС/ITU). Също така програмата за развитие на ООН (UNDP) подкрепя различни ИКТ проекти такива като развиването на телецентрове, в страни с липсваща или неразвита подходяща инфраструктура. Страните от Г8 по различни поводи (например в Брюксел през 1995 и в Канада през 2002) се отзовават на нуждите на други по-слабо развити страни и подпомагат техните програми за развитие и дейности, както и приложение на проектите в едно дългосрочно трайно развитие. Новото икономическо партньорство на България с Европейския съюз и НАТО има изключително важно значение страната ни да се модернизира и чрез иновации в информационно-комуникационните технологии, като стратегия за икономическо и социално сближаване и развитие. Българската икономика е в догонващо състояние нивото на развитие в други страни на общността и в производствените дейности, където на ИКТ се гледа като на ключови средства в това отношение иновациите се насочват към нови организационни структури и наднационално коопериране. Такова сътрудничество между страните е още едно приложение на теорията за развитие на комуникацията, където целите и стратегиите на развитие биват обсъждани между всички участници (онези които биват развивани и онези които развиват другите), които участват, чрез коопериране в проекти за развитие на общността. Най-важната част от тази политиката изисква обаче всяка страна да постави в ред първо собствения си „дом“, преди другите страни да помогнат, за да станат постижими и на свой ред общите цели на трайно в дългосрочен план развитие.

Въпросът е, как информационно-комуникационните технологии допринасят за развитието на всяка една от тях от гледна точка на ограничаване на опасностите, заплахите и рисковете за социалната сигурност. В този смисъл векторите за различните критичности във всяка една от подсистемите са обект на адаптивни процедури, в резултат на които да се реализират полезни ефекти в развитието на всяка подсистема, в нейното функциониране и реализирани ползи на общностно и индивидно равнище. Индексът на развитието и индексът на сигурността акуму-

лират в себе си резултатите от процесите на трансформация в политическата и икономическата системи на обществото. При това някои от закономерностите индиректно се калкулират в развитието на основните подсистеми за социална сигурност.

Следователно развитието трябва да бъде разглеждано като многоизмерен процес, включващ важни промени в социалните структури, популярното отношение и състоянието на националния живот от незадоволителен към задоволителен. В това отношение „задоволителен“ означава състояние на материално заможен и духовно щастлив народ като цяло.

Социалната защита според това разбиране на концепцията на развитието има своите материални предпоставки, параметри и индикатори, но в същото време тя се явява елемент на усещането за сигурност. В този смисъл именно анализираме теоретичната хипотеза, че ролята на ИКТ в стимулиране на социалното развитие, в частност на социалната сигурност и защита на гражданите, е двуизмерна: Тя позволява на страните да правят скокообразни етапи на икономически растеж, бидейки в състояние да модернизират своите производствени системи и да увеличават своята конкурентоспособност по-бързо отколкото в миналото. Най-ярките примери са азиатско-тихоокеанските икономики наречени азиатските тигри и особено случаите като Хонконг, Тайван, Сингапур, Малайзия и Южна Корея. Това е така, въпреки финансовата криза от 1998-9 година в тези страни, която не е свързана с конкурентоспособно представяне, а всъщност може да бъде свързана с процъфтяващите азиатски икономики.

За България, от гледна точка на стратегическия социален инженеринг и мениджмънт, това е икономическата база за прилагане на печеливша скокообразна стратегия за самоосъзнаването и националната идентичност на българския народ.

За онези икономики, които не са в състояние да се адаптират към новите технологични системи, изоставането им става все по-явно и забележимо. Нещо повече, способността за социално проектиране в информационния век зависи от капацитета на цялото общество да бъде образовано и да бъде способно да асимилира и преработва комплексна информация. Това започва с образователната система, от началното училище до университетско ниво. И то е свързано също така с цялостния процес на културното развитие, включващо нивото на функционална грамотност, локализирането на съдържанието на медиите, вместо глобализацията на съдържанието и разпространението на информацията сред населението като цяло. Ролята на семейството и социалната отговорност на всеки – от политика до обикновения гражданин са основни компоненти на концепцията на развитието. В това отношение, това което трябва да се случи в обозрима перспектива, е регионите и фирмите да се концентрират върху най-развитите и напреднали производствени, управленчески и социални системи, които биха привлекли българския талант и чуждите инвестиции в страната от цял свят. Въпреки привличането на умения и експертиза отдалече, местните хора не бива да остават без умения и необвързани от националните приоритети и социалната стратегия да се инвестира

в развитието на човешкия ресурс, да нараства човешкия капитал на България. Световният опит доказва, че изграждането на информационно-комуникационни инфраструктури и в малките и труднодостъпни населени места допринася за тяхното икономическо и социално развитие.

В глобалното информационно общество, в което живеем сега, има директна корелация между достъпа до комуникациите и общественоеикономическото развитие и че телекомуникациите не са вече последица от развитието, а по-скоро те са предпоставка и предварително условие за това развитие. Това виждане се споделя и от много други теоретици и експерти по телекомуникация и развитие. Една подобрена информационно-комуникационна наситеност в дадена страна, която използва възможностите на международната комуникация ще подобрят както развитието на страната, така и икономическия ѝ статус. Споделят се становища, че информационно-комуникационните технологии, например новите медийни технологии, не са основната субстанция на обществото. Преувеличено е да се твърди, че новите медийни технологии са цялата субстанция на обществото. Те са част от нуждите за развитието, но главната, основната част на развитието са самите хора, които трябва да заявяват своите цели на развитие за собствените си общности, и желанието си как да бъдат постигнати тези цели.

Технологиите могат да бъдат част от тези стратегически средства, които да се използват за постигането на целите на развитието, заедно с другите типове медии, например политическите водачи на общността, устни и печатни медии, международни и местни телевизионни канали и развлекателни програми. Включително и т. н. сапунените сериали се използват успешно в различни страни за целите на развитието. Те успешно се използват в страни, например като Зимбабве, Филипините, Танзания, Замбия, Индия и Мексико. Нещо повече, предлага се да се анализира по-внимателно влиянието и успешното използването на подобни мултимедийни развлечения за проекти за развитие. Например телевизионни сериали, популярни в България, освен развлекателно значение имат остра социална насоченост, фокусират вниманието върху актуални проблеми на развитието като грамотността на възрастните, планиране на семейството, сексуално обучение на подрастващите, равенството между половете и отговорността на родителите.

Проекти с такава насоченост се разработват и в България. Целта им е да мотивират мъжете да участват повече в планирането на семейството, да бъдат активни в това планиране, да поемат отговорности по възпитанието на децата, включително и здравна превенция, например за СПИН. В друга атрактивна страна като Филипините куклените представления и местния театър също се използват като своеобразни проекти за развитие, включващи здравна просвета, забавно образование и възпитание. В този смисъл националните и регионалните медии придобиват значението на инструменти на развитието в по-слабо развитите региони, които все още имат проблем да си позволят изграждането на широка и леснодостъпна информационно-комуникационна инфраструктура. Дискутира се, че включването на традиционни и модерни системи на комуникация, стратегии на

Социалните цели на развитието като ключов национален приоритет

интензивен труд, подходяща технология, самостоятелни, ориентирани към клиента стратегии, както и популярно участие на народа в планирането на развитието и приложението им са все още важни изисквания за успешното развитие. Това мнение се споделя от анализатори, които подкрепят важността на традиционните и популярни медии, като основен елемент на информационно-комуникационните технологии. Например, различните медии могат да се използват за национална и международна комуникация и развитие и поради факта, че те са по-евтини и достъпни.

По смисъла на концепцията на развитието, то се разглежда като независимо, многомерно и транснационално. Социалната сигурност и защита придобива различни изследователски акценти в зависимост от типа на развитие.

В България развитието се определя като „догонващо“ преди всичко по отношение на останалите страни, членки на Европейския съюз. Същата квалификация се отнася и за социалното развитие по смисъла на европейските критерии, индикатори и стандарти за социална сигурност и защита.

2. Опит за сравнителен анализ (на примера на детската престъпност)

Критична заплаха за социалната сигурност представлява престъпността, посетелствата върху личността и частната собственост на гражданите. Нарастването на противообществените прояви на малолетни и непълнолетни е само един аспект на проблема, на който в дисертационната работа се обръща специално внимание. Този фокус има ключово значение, според автора, тъй като отразява разбирането за същността на социалната сигурност като състояние на обществото, постигано в резултат на отстояване на солидарно възприети принципи и ценностна система. В началото на политическата трансформация в страната, разрушаването на традиционни ценности и норми на поведение се прояви като процес, който продължава и сега, най-силно при децата и младежите. Разрушаването на връзките между деца и родители, наситената със заплахи и опасности информационно-комуникационна среда, липсата на строги регулаторни механизми върху вредното съдържание в мрежата, отслабената защитна роля на училището, влиянието на т.н. нови „анатомични“ общества и групи, формирани по случаен признак, основно на лицата, са реално съществуващи рискове в ежедневието на децата.

Официалната статистика за престъпността, например по показателя брой престъпления на 1000 души от населението, за избраните 14 страни членки на Европейския съюз, дава възможност да се изчисли индекс на сигурността ФС, който да позволи сравнителен анализ на динамиката на престъпността за периода 2000–2006 година, за който има в Евростат пълни статистически данни.

Привеждането на всички данни за видовете престъпления към „брой престъпления на 1000 души от населението“ е направено с цел да можем точно да съпоставим данните за различните страни за изследвания период. По-долу са посочени таблиците от фактически данни, въз основа на които е изчислен индексът на сигурност.

Таблица 1

Престъпления общо – брой престъпления. На 1000 души

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Австрия	70,02	65,17	73,35	79,40	79,07	73,75	71,32
Белгия	99,17	96,35	101,54	99,30	98,21	96,20	96,28
България	18,18	18,04	18,62	18,34	18,21	17,76	17,67
Германия	76,25	77,36	78,93	79,63	80,37	77,47	76,47
Финландия	74,60	69,70	70,21	70,56	67,91	64,87	61,76
Франция	62,31	66,63	67,00	64,28	61,45	60,28	59,14
Гърция	33,85	40,22	40,22	40,14	36,74	41,14	41,68
Унгария	44,09	45,65	41,36	40,75	41,40	43,23	42,27
Италия	38,75	37,99	39,15	42,86	41,77	44,12	47,17
Холандия	83,77	86,29	87,04	84,56	81,16	76,97	74,59
Португалия	35,63	36,29	37,91	40,10	39,75	37,25	37,75
Румъния	15,75	15,18	14,30	12,72	10,67	9,61	10,77
Словения	34,02	37,58	38,72	38,42	43,36	42,24	45,10
Англия	97,20	103,15	110,52	110,18	103,75	101,50	98,83

Таблица 2

Взломни кражби. На 1000 души

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Австрия	1,66	1,62	1,57	1,66	2,49	2,59	2,29
Белгия	8,36	7,93	8,59	6,85	5,85	5,77	6,43
България	4,82	4,45	4,01	3,60	3,28	2,88	3,04
Германия	1,70	1,63	1,58	1,49	1,50	1,33	1,29
Финландия	1,79	1,54	1,43	1,42	1,51	1,39	1,13
Франция	3,08	3,46	3,65	3,51	3,26	2,90	2,82
Гърция	2,92	2,92	2,90	2,83	2,40	2,73	2,91
Унгария	2,63	2,57	2,25	1,91	1,85	1,76	1,67
Италия	3,64	3,22	2,97	3,02	1,94	2,09	2,45
Холандия	5,76	5,65	6,33	6,40	5,90	5,70	5,59
Португалия	2,07	2,03	1,94	2,11	2,16	2,07	2,21
Румъния	0,85	0,78	0,55	0,46	0,46	0,42	0,42
Словения	1,65	1,27	1,53	1,19	1,38	1,14	1,11
Англия	7,55	7,96	8,06	7,34	5,90	5,48	5,29

Таблица 3

Разпространение на наркотици. На 1000 души

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Австрия	0,19	0,30	0,29	0,31	0,30	0,28	0,29
Белгия	1,20	1,09	1,11	1,05	1,13	1,22	1,23
България	0,05	0,18	0,21	0,26	0,31	0,35	0,37
Германия	0,93	0,97	0,92	0,89	0,91	0,87	0,79
Финландия	2,60	2,87	1,27	1,15	1,01	0,99	0,92
Франция	0,07	0,07	0,08	0,10	0,10	0,10	0,09
Гърция	0,71	0,89	0,91	0,96	0,70	0,76	0,73
Унгария	0,34	0,42	0,47	0,33	0,66	0,76	0,67
Италия	0,61	0,63	0,67	0,65	0,52	0,55	0,55
Холандия	0,47	0,65	0,79	0,97	0,96	0,94	1,00
Португалия	0,32	0,38	0,39	0,36	0,35	0,34	0,34
Румъния	0,02	0,03	0,05	0,05	0,08	0,11	0,14
Словения	0,47	0,57	0,58	0,39	0,50	0,51	0,79
Англия	0,49	0,51	0,56	0,57	0,57	0,59	0,63

Убийства

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Австрия	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Белгия	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
България	0,04	0,04	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02
Германия	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Финландия	0,03	0,03	0,03	0,02	0,03	0,02	0,02
Франция	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01
Гърция	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Унгария	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
Италия	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Холандия	0,01	0,02	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01
Португалия	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Румъния	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02	0,02	0,02
Словения	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Англия	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01	0,01

Таблица 5

Грабежи

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Австрия	0,38	0,35	0,45	0,55	0,59	0,58	0,62
Белгия	2,53	2,59	2,74	2,48	2,11	2,04	1,89
България	0,52	0,50	0,59	0,63	0,53	0,48	0,37
Германия	0,72	0,69	0,71	0,72	0,72	0,66	0,65
Финландия	0,50	0,42	0,41	0,39	0,39	0,35	0,32
Франция	1,81	2,20	2,17	2,03	1,92	1,99	2,02
Гърция	0,16	0,18	0,19	0,21	0,22	0,22	0,23
Унгария	0,34	0,33	0,33	0,32	0,32	0,30	0,27
Италия	1,18	1,17	1,20	1,23	1,15	1,12	1,22
Холандия	1,20	1,32	1,28	1,24	1,09	0,95	0,84
Португалия	1,68	1,81	1,91	1,90	2,01	1,92	1,97
Румъния	0,15	0,15	0,14	0,13	0,14	0,15	0,19
Словения	0,24	0,25	0,23	0,17	0,20	0,21	0,26
Англия	1,72	2,17	1,99	1,85	1,61	1,72	1,76

Таблица 6

Кражби на МПС

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Австрия	1,07	0,72	0,68	0,95	1,00	1,35	1,08
Белгия	4,83	4,39	3,90	3,18	2,63	2,35	2,30
България	0,30	0,25	0,28	0,19	0,16	0,10	0,08
Германия	1,55	1,48	1,41	1,33	1,31	1,17	1,09
Финландия	5,10	4,36	4,45	4,21	3,70	3,21	2,91
Франция	6,62	6,87	6,22	5,32	4,59	4,16	3,86
Гърция	0,52	0,50	0,49	0,53	0,50	0,53	0,61
Унгария	1,42	1,23	1,14	1,21	1,08	1,07	1,00
Италия	4,28	4,14	4,08	3,86	4,67	4,55	4,77
Холандия	2,94	2,69	2,63	2,12	1,89	1,59	1,39
Португалия	2,59	2,55	2,93	2,88	2,79	2,44	2,32
Румъния	0,10	0,09	0,06	0,05	0,05	0,05	0,06
Словения	0,65	0,61	0,59	0,47	0,52	0,58	0,54
Англия	6,39	6,15	5,90	5,30	4,40	3,86	3,51

Насилие

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Австрия	14,05	12,93	15,04	18,36	21,14	18,13	16,35
Белгия	9,29	9,27	9,82	9,75	9,54	9,68	9,77
България	1,35	1,34	1,54	1,63	1,45	1,37	1,14
Германия	2,28	2,29	2,40	2,47	2,56	2,58	2,61
Финландия	6,63	6,44	6,58	6,78	6,98	7,09	7,24
Франция	4,02	4,58	4,71	4,73	4,69	4,91	5,18
Гърция	0,84	0,87	0,68	0,92	0,92	0,93	0,94
Унгария	2,85	3,02	3,07	3,10	3,30	3,24	2,95
Италия	1,86	1,88	1,87	1,94	2,18	2,24	2,37
Холандия	5,78	6,34	6,48	6,57	6,76	6,78	6,68
Португалия	1,94	2,10	2,22	2,25	2,32	2,21	2,29
Румъния	0,34	0,35	0,33	0,29	0,29	0,30	0,34
Словения	0,80	1,41	1,54	1,45	1,47	1,43	1,53
Англия	13,35	14,75	18,20	20,10	21,17	21,36	21,03

Във всяка таблица за даден показател са включени данни за 14 страни от ЕС, включително и България, с цел сравнителен анализ на показателите.

Сравнителният анализ се прави за избрани от автора три групи страни. Правят се изводи за България спрямо всяка една от тях.

Групите са:

- Т.н. група „на големите“ включва Англия, Франция, Германия и Италия.
- Групата „на малките“, по-отдалечени от България страни, включва Белгия, Холандия, Португалия и Финландия.
- Групата на „съседни и близки“ до България страни обхваща Гърция, Румъния, Словения, Унгария и Австрия.

За всяка от страните е създаден интегрален индекс на сигурността FC за посочените основни показатели по вид престъпност и индексите са включени в таблици. Всеки ред е за една от 14-те страни, а всяка колона е за съответната година, от 2000 до 2006.

Групирането по страни се използва за по-прегледното визуализиране на изменението на индексите. За страните от дадена група (например, Англия, Франция, Германия, Италия) и България е направено представяне на данните на една и съща графика, така че линиите за отделните страни ясно показват как се съотнася изменението на индекса за България с изменението на индекса за страните от групата за избрания период.

Индексът на сигурност $FC(t)$ за изброените по-горе показатели, за дадена страна, например Германия, е получен, като за съответната година t , напр. $t = 2001$, от величината на всеки показател Q_i се получава оценка $q_i(t)$ от 0 – 10. Тази оценка се пресмята по формулата $q_i(t) = 10(Q_{\max} - Q_i)/(Q_{\max} - Q_{\min})$.

Всеки показател участва в сумарния индекс за 2001 г. с определено тегло P_i – число от 0 – 100, като сумата от теглата за отделните показатели е 100. За да се получи общия индекс $FC(t)$ за дадената група показатели за съответната година се образува сумата от теглото на съответния показател, умножено по оценката (от 0 – 10) за съответния показател. Използва се формулата

$$FC(t) = \sum_{i=1}^k P_i q_i(t).$$

Числото, което се получава е в границите от нула до хиляда и се използва като сумарен индекс за изменението на групата показатели.

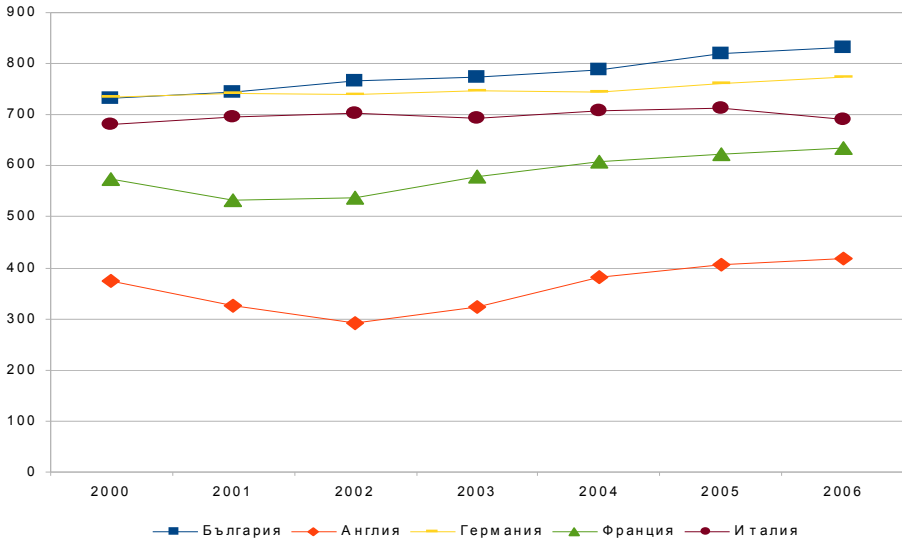
Индексът FC на сигурността нараства, в посочения интервал, когато е налице по-ниско ниво на престъпността. Данните от изчисленията са приведени в следващата таблица 8.

Таблица 8

Индекс на сигурност
(При по-малко престъпления индексът е по-висок)

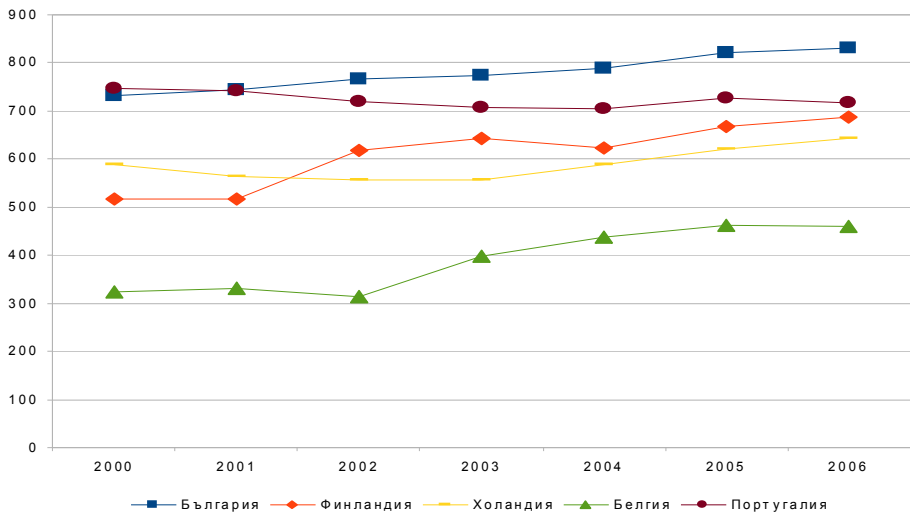
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Австрия	737,70	762,40	736,05	699,29	658,98	682,02	703,38
Белгия	324,55	332,43	314,63	399,13	437,05	461,73	459,38
България	732,01	745,42	766,78	774,70	787,97	820,53	831,58
Германия	735,79	741,46	739,86	747,35	745,39	760,75	773,12
Финландия	516,81	517,75	618,02	642,13	623,13	666,48	688,07
Франция	574,43	532,53	537,83	579,32	608,86	622,12	634,87
Гърция	836,09	824,89	836,33	826,73	857,26	835,59	836,86
Унгария	780,21	758,18	789,24	791,27	784,15	798,54	806,00
Италия	680,84	695,70	701,99	693,77	707,37	712,37	690,13
Холандия	588,99	562,77	556,00	556,68	588,27	619,41	642,05
Португалия	747,35	741,60	720,57	706,17	704,02	727,35	717,29
Румъния	898,28	896,58	905,96	912,59	919,56	931,35	928,52
Словения	848,40	884,50	849,91	888,53	853,71	875,54	872,17
Англия	373,49	325,17	290,76	322,54	381,90	406,01	418,36

Съпоставителните графики за изменението на индекса, най-добре разкриват тенденциите на развитието, както това се вижда от фигурите. За по-голямо удобство и прегледност на една графика са изобразени данните за четири-пет страни най-много. На първата графика, фиг. 1., България е съпоставена с Англия, Германия, Франция и Италия.

Фиг. 1. Индекс на сигурност

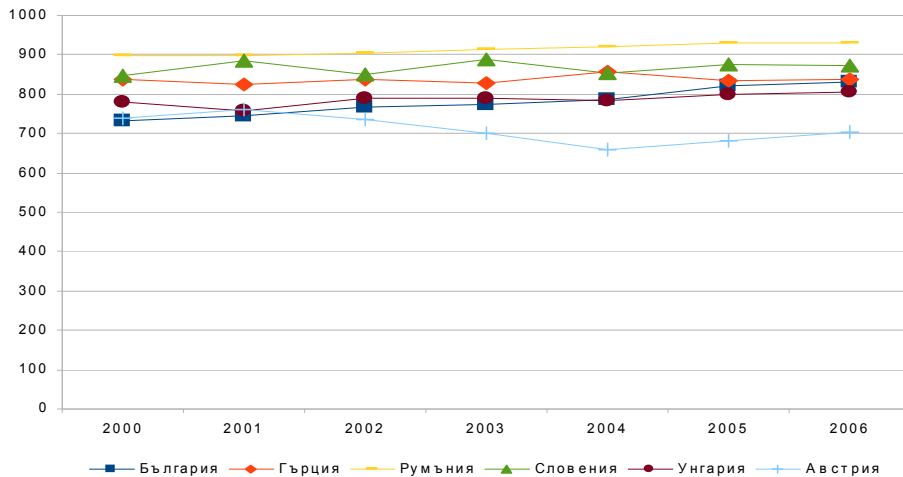
Вижда се, че за България индексът на сигурност е най-висок, т.е. престъпността е най-ниска за целия разглеждан период, а за Англия индексът на сигурност е най-нисък.

Фиг. 2. Индекс на сигурност

На следващата графика България е сравнена с Белгия, Португалия, Финландия и Холандия. Най-ниска престъпност има в България, а най-висока е престъпността в Белгия.

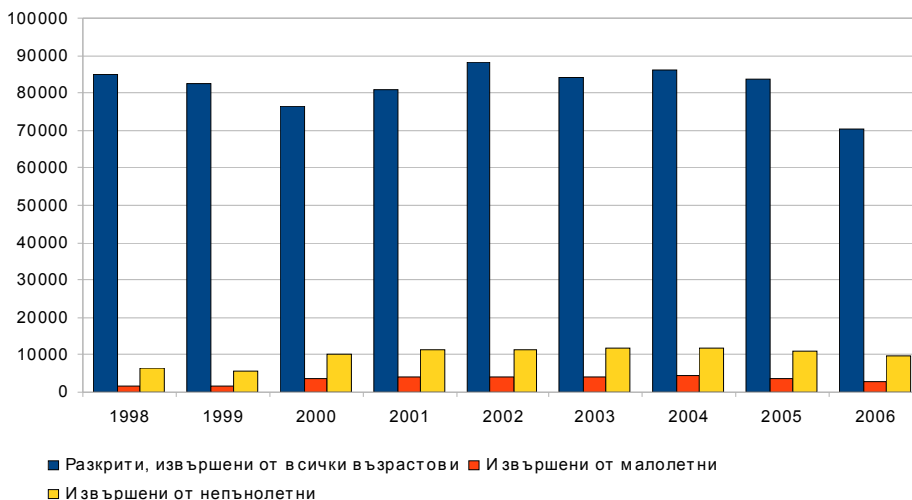
Социалните цели на развитието като ключов национален приоритет

Фиг. 3. Индекс на сигурност

На фиг. 3 България е сравнена с Гърция, Румъния, Словения, Унгария и Австрия. Най-ниска престъпност има в Румъния, Словения, Гърция, а от 2004 г. насам след тях е България. Най-висока е престъпността в Австрия.

В следващата фиг. 4., специално за България, за периода 1998–2006 г. са представени данни за динамика на престъпността общо, съпоставена с престъпността при малолетните и непълнолетните.

Фиг. 4. Разкрити криминални деяния

Вижда се, че в последните години – от 2004 г. насам, се наблюдава значителен общ спад на престъпността, но при малолетните и непълнолетните той е много по-слабо изразен.

Изводи и обобщение

Независимото развитие се дефинира като развитие, което посреща нуждите на сегашното поколение, без да компрометира способността на бъдещите поколения да посрещат своите собствени нужди. Огромният капацитет на информационно-комуникационните технологии да произвеждат, разпространяват и съхраняват информацията вътре в дадена страна, както и през националните граници, също имат капацитета да позволят на хората и организациите да споделят това богатство от знания в преследване на целите на развитие. Например ние произвеждаме информация на нашите компютри, като правим проучване и печатаме тази информация. Ние предаваме информация на хора от същия град или градове, разположени в други страни в света, чрез електронна поща (e-mail). Ние също съхраняваме информацията на нашите компютри, когато я съхраняваме във файлове за бъдещи справки и употреба. Една от най-важните предпоставки за пълното ѝ приложение на независимото развитие е нуждата от независимо информационно общество. Информационно-комуникационните технологии (ИКТ) следователно правят възможно хората, които имат достъп до тази технология, да споделят информация, за да се създаде независимо информационно общество. За тази цел, страните установяват, развиват и подобряват своята информация и комуникационната инфраструктура за очевидно важните връзки и взаимоотношения с концепцията за независимото развитие. Информационно-комуникационните технологии (ИКТ) осигуряват платформа за информация – споделяне и съхранение на информация по пътя към независимо развитие.

Информационните общества са тези общества, които са развили добре ИКТ за споделяне на информация за развитие и иновационна информация.

Информационните общества имат както релевантна, така и полезна информация за развитие, а също така са иноватори в много области или сфери на развитие, например те са лидери в развитието на софтуера и производството на нови технологии. Тези страни са предимно развити или по-развити страни като САЩ, Япония и страните от Европа. Те са наречени „тези, които имат информация“ или „богатите на информация“. Страните, които не са информационни общества нямат добре развити комуникационни и телекомуникационни инфраструктури и следователно не произвеждат и не споделят достатъчно информация за своето развитие. Дигиталното разделение между страните изглежда, че намалява за много от тях по отношение на ИКТ, тъй като тези страни преживяват огромен растеж в използването на компютри, интернет контактите, безжичните комуникации и други свързани технологии.

Колкото повече се разширява правото на информация, толкова би следвало да се повишава гражданската подкрепа на системите за сигурност, особено когато се отнася до ограничаване на заплахите и рисковете от въвличането на малолетни и непълнолетни деца в противообществена, престъпна дейност.

Даже и когато е целесъобразно известно ограничаване на информационната свобода в полза на сигурността.